

ZON

Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging
Jaarverslag 2019

Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging Zuidoost-Nederland U.A.

Jaarverslag 2019

Inhoud

Voorwoord	4
1 Het bestuursverslag	7
1.1 De coöperatie	8
1.2 Samenstelling Bestuur, Raad van Commissarissen en Directie	10
1.3 Financieel verslag	12
1.4 Juridische structuur	16
1.5 Personeel en organisatie	17
1.6 De Ondernemingsraad	19
2 Jaarrekening	21
2.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2019	22
2.2 Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over het boekjaar 2019	24
2.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar 2019	25
2.4 Geconsolideerd overzicht totaalresultaat over 2019	26
2.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2019	27
2.6 Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling	28
2.7 Toelichting op de geconsolideerde balans	42
2.8 Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening	54
2.9 Enkelvoudige balans per 31 december 2019	58
2.10 Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over het boekjaar 2019	60
2.11 Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening 2019	60
3 Overige gegevens	67
3.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	68
3.2 Statutaire bepaling inzake resultaatbestemming	72

Voorwoord

Na het in klimatologische zin extreme jaar 2018, leek het teeltjaar 2019 vooraf qua weer eigenlijk alleen maar mee te kunnen vallen. Toch was er ook in het voorbije jaar opnieuw sprake van een uitzonderlijke droogte en moesten de vollegrondstellers middels intensieve beregening opnieuw alle zeilen bijzetten om te voorkomen dat het groeiproces werd verstoord. Terugkijkend kunnen we desondanks constateren dat 2019 door de bank genomen een redelijk tot goed jaar is geworden.

Voor vollegrondproducten als prei, witlof en bloemkool blijkt het zelfs een uitgesproken goed seizoen te zijn geweest. Ook telers van kasproducten als tomaat (zowel trostomaat grof/middel als ook meerdere specialties) en paprika zijn in het algemeen niet ontevreden over de behaalde resultaten. De situatie in de aspergesector lijkt zich na een teleurstellend 2018 weer enigszins te herstellen, maar er is nog altijd sprake van overproductie op de Nederlandse markt. De verwachting is hier echter dat de komende jaren nog aanzienlijk wat areaal zal verdwijnen door het vergrijzen van het telersbestand. Maar liever zien we hier dat de consumptie, met name boven de rivieren, de komende jaren toe gaat nemen, om meer volume te kunnen afzetten.

Deze terugblik met plussen en minnen bij de diverse productgroepen wil zeker niet zeggen dat 2019 voor ZON 'business as usual' was. Integendeel: het jaar stond voor een belangrijk deel in het teken van discussie en overleg over de strategische koers, de besteding van de opbrengst van de verkoop van het vastgoed op Fresh Park Venlo en de governance van de coöperatie. Teneinde de leden hier optimaal bij te betrekken werd in het voorjaar een klankbordgroep ingesteld bestaande uit twintig leden vanuit de diverse productgroepen. Deze groep heeft gedurende enkele maanden intensief over de drie genoemde punten gesproken en hierover in het late najaar advies uitgebracht aan het bestuur van ZON. Ook heeft het bestuur advies ingewonnen bij enkele interne werkgroepen die vanuit het bedrijf voorstellen hebben gemaakt over dezelfde onderwerpen. Dit alles heeft geresulteerd in een voorstel van het bestuur om begin 2020 een eenmalig dividend van 10 miljoen euro vanuit de bijzondere reserve aan de leden uit te keren. Dit voorstel is tijdens de Algemene Ledenvergadering van 16 december door de leden in grote meerderheid

goedgekeurd. Ook werd de eerder bepaalde strategische koers van ZON bevestigd, waarvan marktplaats en accountmanagement de pijlers vormen.

Zorgelijk is de afname van het ledenbestand, hoofdzakelijk veroorzaakt doordat nog steeds jaarlijks telers hun bedrijf beëindigen en daarmee natuurlijk tevens het lidmaatschap van ZON opzeggen. Werving van nieuwe leden heeft hoge prioriteit maar is een zaak van de lange adem omdat telers tegenwoordig niet gemakkelijk meer van afzetorganisatie wisselen. Toch blijven wij inzetten op het aantrekken van telers die ons assortiment vergroten, waarbij samenwerking met andere afzetorganisaties zeker een optie is.

Directie, Bestuur en Raad van Commissarissen zijn van mening dat 2019 voor ZON in het algemeen naar tevredenheid is verlopen. De door de leden aan het einde van het jaar genomen besluiten spreken vertrouwen in de ZON-organisatie en -medewerkers en in haar koers uit, en versterken daarmee ons vertrouwen voor de toekomst van Koninklijke ZON.

Namens Directie, Bestuur en Raad van
Commissarissen,

Michiel F. van Ginkel
Algemeen directeur

Sjraar Hoeijmakers
Voorzitter

1 Het bestuursverslag

1.1 De Coöperatie

In 2019 werden een aantal Ledenbijeenkomsten en Algemene Vergaderingen gehouden. De eerste ledenbijeenkomst was op 20 maart. In die bijeenkomst werd gesproken over de toekomst van ZON onder andere vanwege de verkoop van de opstallen van Fresh Park Venlo en het inleveren van de GMO-erkenning. Bovendien kwam in die bijeenkomst aan de orde het instellen van een Klankbordgroep.

Op 4 april werden twee Algemene Vergaderingen gehouden. In de eerste Algemene Vergadering werden de jaarstukken toegelicht.

In de tweede Algemene Vergadering op 4 april werden Sofinus van der Burg en Lauran Geurts herkozen in het bestuur. In dezelfde vergadering werd zowel de jaarrekening als het voorstel voor de bestemming van het resultaat 2018 door de leden vastgesteld. Een bedrag van €7.894k werd toegevoegd aan de algemene reserves en een bedrag van €33.474k werd toegevoegd aan de bijzondere reserves.

Op 2 december werden de leden in een extra ledenbijeenkomst geïnformeerd over de plannen van de werkgroepen die zich hadden gebogen over de strategische koers en de opbrengst FPV en governance structuur.

Op 16 december ten slotte stemden de leden in een Algemene Ledenvergadering in met de voorgelegde voorstellen tot labeling (de wijze waarop een eenmalige dividenduitkering wordt verdeeld onder de betrokken telers) en uitkering van eenmalig dividend van €10 miljoen begin 2020.

Ledenaantal

Per 1 januari 2019 had ZON 175 leden. Gedurende 2019 zijn er 2 nieuwe leden bijgekomen en hebben 18 leden hun lidmaatschap beëindigd, waarvan 15 bedrijfsbeëindigers. ZON heeft per 1 januari 2020 159 leden.

Terugblik afgelopen jaar

In 2015 is gestart met het implementeren van de 5-jaren strategie ‘*Thuis bij ZON*’. In deze strategie staat de teler centraal en is het vermarkten van groenten en fruit dé kerntaak van de afzetorganisatie ZON. Hiertoe moesten de organisatie en onderliggende processen ingrijpend worden aangepast en gestroomlijnd, mede vanwege de teruglopende inkomsten. Eind 2018, kon worden geconcludeerd dat de transformatie van de organisatie succesvol kon worden afgerond met de verkoop van de opstallen op Fresh Park Venlo.

Het huidige ZON is volledig ingericht om de teler bij de afzet van zijn product optimaal te bedienen met een slagvaardige en kosten-efficiënte organisatie. Daarnaast is er een belangrijke rol en taak voor ZLC, de logistieke operatie van ZON, om de afzet aan de klok te faciliteren alsmede onze klanten in hun wensen rondom verpakken en verwerken te bedienen.

Daarmee breekt nu de volgende fase aan waarbij de nu bestaande organisatie en processen verder moeten worden geoptimaliseerd en, waar mogelijk, geautomatiseerd. Dit om met name bij routinematige activiteiten de continuïteit en kwaliteit van processen te borgen en te verbeteren. Daar waar mogelijk zullen wij (big) data inzetten.

Dit vraagt opnieuw inzet en flexibiliteit van de organisatie om ook in de toekomst onze telers te kunnen blijven bedienen terwijl de kosten onder controle blijven. In principe komen alle afdelingen en alle processen in aanmerking voor deze verbeterslag.

Daarnaast wordt van de organisatie verwacht, nog meer dan vandaag, samen te gaan werken opdat maximale optimalisatie van de gehele organisatie wordt nagestreefd in plaats van sub/deel optimalisatie.

Strategie 2020-2025

In maart van dit jaar heeft de RvC de 5-jaren strategie van de Directie goedgekeurd. Deze is gebaseerd op de hiervoor genoemde ‘*Thuis bij ZON*’ strategie maar is er nu nog meer op gericht om van ZON fruit & vegetables een efficiënte en slagvaardige afzetorganisatie te maken. De strategie heeft als primair doel de teler keuzes te bieden in de wijze waarop hij zijn product wenst af te zetten. Kortom, een gedifferentieerde aanpak voor een achterban welke divers van samenstelling is.

Deze strategie is door het Commercieel Management Team ‘doorvertaald’ in een 5-jaren commercieel plan waarbinnen het duale afzetmodel centraal staat. Dit plan specificeert dat de daghandel via de veilingklok van ZON wordt afgezet, terwijl ook ingezet wordt op het ontwikkelen van duurzame relaties met voornamelijk retailklanten in Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. De opdracht voor de afzetorganisatie is zowel simpel als duidelijk, namelijk zet het beschikbare product tegen de hoogste prijs en meest gunstige voorwaarden in de markt. Hierbij staat de teler en zijn product centraal. Dit overeenkomstig onze bedrijfsmissie waarin is vastgelegd dat ZON de favoriete partner van de teler wil zijn.

Gebeurtenissen na de balansdatum

De Corona crisis zoals deze zich ten tijde van het opstellen van de jaarrekening in Nederland en Europa ontwikkelt zal zonder twijfel impact hebben op onze business. Hoe en in welke mate is nu op geen enkele wijze in te schatten omdat niemand kan voorspellen hoe de verspreiding van het virus zich zal ontwikkelen en welke overheidsmaatregelen nog zullen moeten worden genomen om verdere indamming te realiseren. ZON heeft in de afgelopen jaren een sterke balans opgebouwd en beschikt vooralsnog over voldoende liquide middelen.

G.C. Hoeijmakers

P.J. van Bree

L.L.A.M. Geurts

S.C. van der Burg

W.M.J.A. Gubbels

F.W.A. Fredrix

H.H. van Velzen

M.F. van Ginkel

1.2 Samenstelling Bestuur, Raad van Commissarissen en Directie

Samenstelling Bestuur ZON Coöperatie per 31-12-2019

	Zitting vanaf	Periodiek aftredend
G.C. Hoeijmakers (voorzitter, glasgroenteteler)	2013	2022
P.J. van Bree (vice-voorzitter, glasgroenteteler)	2016	2020
L.L.A.M. Geurts (secretaris, vollegrondsgroenteteler)	2015	2023
S.C. van der Burg (glasgroenteteler)	2017	2023
W.M.J.A. Gubbels (glasgroenteteler)	2009	2021

Samenstelling Raad van Commissarissen ZON Holding B.V. per 31-12-2019

	Zitting vanaf	Periodiek aftredend
G.C. Hoeijmakers (voorzitter, glasgroenteteler)	2013	2022
P.J. van Bree (vice-voorzitter, glasgroenteteler)	2016	2020
L.L.A.M. Geurts (secretaris, vollegrondsgroenteteler)	2015	2023
S.C. van der Burg (glasgroenteteler)	2017	2023
W.M.J.A. Gubbels (glasgroenteteler)	2009	2021
F.W.A. Fredrix (extern)	2009	eind 2020
H.H. van Velzen (extern)	2017	jan 2021

Directie ZON Holding B.V. per 31-12-2019

M.F. van Ginkel (algemeen directeur)

Man / vrouw verhouding

Bestuur en Raad van Commissarissen bestaan uit uitsluitend mannen vanwege hun langdurige betrokkenheid bij onze coöperatie. Bij het ontstaan van vacatures zal, bij gelijke geschiktheid, de voorkeur uitgaan naar een vrouw.

1.3 Financieel verslag

Het jaar 2019 laat hetzelfde beeld als andere jaren zien dat ZON vanuit haar normale bedrijfsuitoefening afsluit met een bescheiden financieel resultaat. In 2018 is reeds uitvoering gegeven aan het versterken van Fresh Park Venlo door het aangaan van een strategische alliantie met een krachtige vastgoed- en projectontwikkelaar. ZON heeft in de hieraan ten grondslag gelegen transactie het overgrote deel van haar opstallen in FPV overgedaan aan Hines (Houston, USA). Hines heeft ook het recht op (her)ontwikkeling verworven. Deze verkoop is voorafgegaan door het uitbreiden van de eigendomspositie op het gehele Fresh Park. ZON heeft zo naast de strategische verkoop, door grondaankopen, haar totale grondaandeel vergroot. De transactie heeft vorm gekregen in een uitgifte van de gronden in een eeuwigdurend erfpacht aan Hines.

Door deze bijzondere transactie heeft ZON haar balanspositie verstevigd. ZON is nog meer de stabiele haven voor haar leden en biedt de nodige zekerheid in haar verplichtingen naar al haar stakeholders.

De totale som der bedrijfsopbrengsten komt uit op €264 miljoen (2018: €256 miljoen) excl. €4 miljoen aan overige opbrengsten. ZON zag met name de aanvoer van vollegrondsgroenten in het algemeen minder worden. Per saldo kende 2019 desondanks een hoger volume en betere prijzen dan 2018.

Het resultaat is mede gerealiseerd door een voortdurend strakke sturing op kosten.

De organisatie heeft in 2019 de samenwerking met de retail verder geïntensiveerd met als drager ‘vaneigenbodem.nl’. Zo versterkt ZON de zichtbaarheid van het product van haar telers en van haar eigen organisatie.

Bestuur/RvC heeft de Directie gedechargeerd voor het in 2019 gehanteerde beleid en de uitvoering daarvan.

Compliance 2019
In 2019 zijn er rondom het bestaande compliance programma weinig updates te melden. Net als voorgaande jaren is een jaarplan opgesteld, waarbij de acties zoals afgesproken tussen bestuur, leden en medewerkers zijn opgevolgd. Van daaruit zijn er geen verdere bijzonderheden te melden.

Verwachtingen 2020
Zoals gesteld zal ook de exploitatie c.q. het resultaat in 2020 ondersteund worden door de canon die ZON int. De blijvende aandacht voor efficiency in de staf en operations zal ook in 2020 moeten leiden tot een positief financieel resultaat, ondanks de sterk stijgende personeelskosten in 2020. Er blijft geïnvesteerd worden in het uitbouwen van de strategie en het inzetten van mensen en middelen rondom marketing en compliance. De resultaten zullen in lijn zijn met de in verleden gerealiseerde operationele resultaten mogelijk aangevuld met de resultaten uit de verkoop van vaste activa.

Begrote activiteiten en investeringen passen in de bestaande financieringsstructuur. Hier worden voor 2020 geen materiële afwijkingen ten opzichte van vorige periode verwacht. Dit betekent dat het verwachte investeringsniveau en het aantal personeelsleden in lijn ligt met de verwachte normale operationele activiteiten.

Financiële positie (bedragen in €1.000)

De geconsolideerde balans van Koninklijke Telersvereniging ZON ultimo boekjaren 2019, 2018 en 2017 is als volgt verkort weergegeven:

	2019		2018		2017	
		%		%		%
Materiële vaste activa	6.776	6	6.444	6	43.012	58
Financiële vaste activa	35.109	33	35.862	31	9.555	13
Vorraden	793	1	663	1	1.640	2
Vorderingen	20.602	19	16.087	14	17.175	23
Liquide middelen	44.422	41	54.009	48	3.325	4
	107.702	100	113.065	100	74.707	100
Groepsvermogen	76.972	72	86.478	76	45.598	61
Voorzieningen	1.724	1	228	0	1.870	3
Langlopende schulden	2.934	3	5.387	5	6.980	9
Kortlopende schulden kredietinstellingen	–	0	–	0	–	0
Overige kortlopende schulden	26.072	24	20.972	19	20.259	27
	107.702	100	113.065	100	74.707	100

De solvabiliteit (het groepsvermogen in percentage van het balanstotaal) is gedaald van 76% in 2018 naar 71% in 2019 door met name het voorstel tot dividenduitkering van €10.000 waartoe is besloten op de Algemene Ledenvergadering (ALV) van 16 december 2019.

De current ratio (vlottende + liquide activa gedeeld door de kortlopende schulden), maatstaf voor liquiditeit, is met 2,6 zeker goed te noemen.

Risicoparaagraaf*Strategische risico's*

Mogelijke vermindering van ledenaantal en uiteindelijk areaal, vanwege natuurlijk verloop en overige marktfactoren (concurrent, klant) heeft invloed op de productbeschikbaarheid en commerciële mogelijkheden en relevantie. Ook de resultaten van operationele afdelingen staan daardoor onder druk door afname van te verwerken product.

Als antwoord hierop biedt ZON haar leden een passende strategie. Een consistent en gebalanceerd verkoopprogramma leidt uiteindelijk tot goede resultaten op het gebied van behaalde prijzen voor de leden. Daarnaast leidt dit programma tot een passende invulling van haar rol als afzetorganisatie voor de leden door het realiseren van passende teler-klant koppelingen en door goede logistieke en administratieve prestaties.

Operationele risico's

De beheersing van de aanvoer is belangrijk voor het presteren in de markt. Dit wordt bereikt door het hebben van een systeem van aanvoerprognoses. Hier is de opvolging door de telers een continu punt van aandacht.

De Corona crisis zoals deze zich ten tijde van het opstellen van de jaarrekening in Nederland en Europa ontwikkelt zal zonder twijfel impact hebben op onze business. Hoe en in welke mate is nu op geen enkele wijze in te schatten omdat niemand kan voorspellen hoe de verspreiding van het virus zich zal ontwikkelen en welke overheidsmaatregelen nog zullen moeten worden genomen om verdere indamming te realiseren. ZON heeft in de afgelopen jaren een sterke balans opgebouwd en beschikt vooralsnog over voldoende liquide middelen

Financiële risico's

De financiële huishouding van ZON kent geen specifieke risico's afgezien van normale bedrijfsrisico's in de operatie en in het bijzonder het kredietrisico. Dit laatste risico matigt ZON middels een kredietrisicoverzekering.

Wet- en regelgeving risico's

Het borgen van voedselveiligheid staat voorop middels het continu monitoren van de aanvoer, verwerking en afvoer van onze producten middels o.a. een daartoe gespecialiseerde afdeling keur. In onze processen borgen we daarnaast het voldoen aan de eisen die daartoe worden gesteld uit hoofde van vigerende wet- en regelgeving. Daarnaast mitigeert ZON dit risico door het hebben van passende verzekeringen (w.o. productcontaminatie).

Fiscale eenheid voor de Vennootschapsbelasting

Telersvereniging ZON vormt een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met:

- ZON Holding B.V.
- ZON fruit & vegetables B.V.
- Fresh Park Venlo B.V.
- Sun Berry International B.V.
- PeBlueberry World B.V.
- Logistic Park Venlo B.V.
- Logistic Park Venlo III B.V.

Logistic Park Venlo B.V. en Logistic Park Venlo III B.V. zijn vanaf de overname in september 2018 gevoegd in de fiscale eenheid. Logistic Park Venlo II B.V. is zelfstandig belastingplichtig. Logistic Park Venlo II B.V. is niet bevoegd om de mogelijkheid van een fiscale herinvesteringsreserve uit 2015 te benutten.

Door de fiscale eenheid zijn met de belastingdienst afspraken gemaakt over het toepassen van horizontaal toezicht door de belastingdienst. Uitgangspunt bij horizontaal toezicht is dat ZON en de belastingdienst op basis van wederzijds vertrouwen naar elkaar aangeven wat ieders verantwoordelijkheden en mogelijkheden zijn om het fiscaal recht te handhaven. Dit moet ook gevolgen hebben voor de wijze en intensiteit van het toezicht door de belastingdienst op het naleven van de fiscale regels door ZON. Bij horizontaal toezicht wordt uitgegaan van:

- toezicht op basis van wederzijds vertrouwen en transparantie;
- streven naar een blijvend inzicht in actuele fiscale vraagstukken;
- snelle en actuele standpuntbepaling door de belastingdienst met als doel het vergroten van de rechtszekerheid van ZON.

Fiscale eenheid voor de Omzetbelasting

Telersvereniging ZON vormt een fiscale eenheid voor de omzetbelasting met:

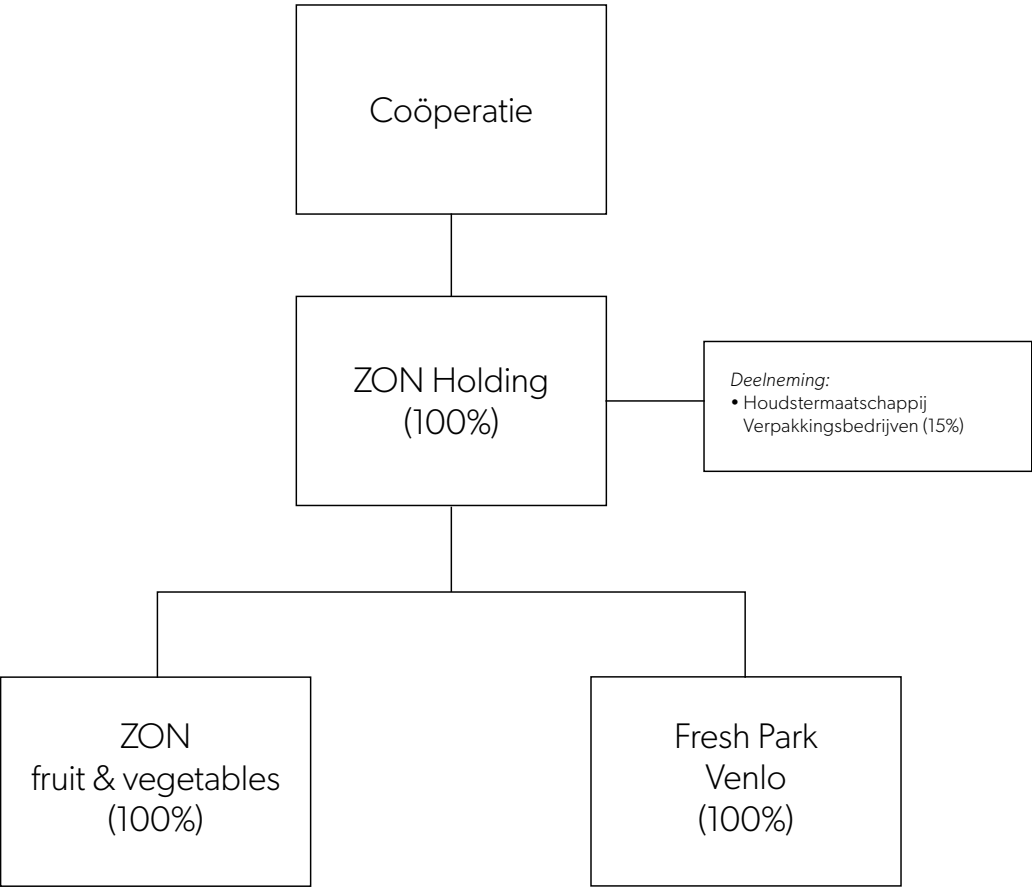
- ZON Holding B.V.
- ZON fruit & vegetables B.V.
- Fresh Park Venlo B.V.
- Sun Berry International B.V.
- Blueberry World B.V.

Onderstaande entiteiten zijn voor de omzetbelasting zelfstandig belastingplichtig:

- Logistic Park Venlo B.V.
- Logistic Park Venlo II B.V.
- Logistic Park Venlo III B.V.

Ook inzake de BTW is bovenvermeld principe van horizontaal toezicht van toepassing.

1.4 Juridische structuur 2019

1.5 Personeel en organisatie

Begin 2019 is de B.V.-structuur voor medewerkers verder vereenvoudigd naar twee werkmaatschappijen, te weten ZON Holding B.V. en ZON fruit & vegetables B.V. Sinds 2015 meet ZON de medewerkerstevredenheid middels de methode van onderzoeksbureau Great Place to Work®. Op basis van drie pijlers, te weten 1) de relatie ten opzichte van het management, 2) hun werk en 3) collega's wordt jaarlijks de tevredenheid van medewerkers gemeten. Er zijn vijf dimensies: geloofwaardigheid, respect, eerlijkheid (samengevat in vertrouwen), trots en kameraadschap.

De algemene tevredenheid is in 2019 77%, en blijft daarmee op gelijk niveau ten opzichte van 2018 en 2017. Naast de score op tevredenheid wordt ook de vraag gesteld in hoeverre medewerkers gevoelsmatig ZON een Great Workplace vinden. Hier is de score 79%. De dimensies geloofwaardigheid en respect laten een lichte daling zien, eerlijkheid blijft op gelijk niveau, waar kameraadschap en trots een stijging laten zien. We zien dat de response op het onderzoek dit jaar lager is geweest ten opzicht van vorig jaar. De onduidelijkheid rondom de uitkomsten van het verkoopproces Fresh Park Venlo heeft hier mogelijk invloed op gehad.

Uiteraard wordt ook dit jaar bekeken op welke aspecten en hoe van ZON een Greater Place to Work kan worden gemaakt, waarbij er extra aandacht is voor de aspecten die qua score een achteruitgang laten zien.

Aan de hand van een uitgevoerde quick-scan is het huidige operationele proces in kaart gebracht en hier zijn een aantal verbeterprojecten uit naar voren gekomen. Deze worden middels Lean Six Sigma opgepakt en zo wordt onder andere nadere invulling gegeven aan het continue verbeterprogramma van ZON.

In 2019 heeft een preventief medische onderzoek plaatsgevonden, waar medewerkers op basis van online vragenlijsten en fysieke onderzoeken een rapportage met concrete aanbevelingen ontvingen hoe hun leefstijl en werkvermogen te verbeteren. De score van de algemene rapportage laat voor ZON een goed werkvermogen zien en daarbij scoort ZON beter ten opzichte van de landelijke benchmark.

In 2019 zijn weer diverse activiteiten georganiseerd op initiatief van medewerkers. Hierbij valt te denken aan een personeelsfeest, kookworkshops en sporttoernooien.

Personeelsgegevens

Aantal medewerkers

Afdeling / BV	2019 <i>(peildatum: 31 - 12 - 2019)</i>	2018 <i>(peildatum: 31- 12 - 2018)</i>
Totaal*	87 (85 fte)	97 (91 fte)
ZON Holding	7 (6 fte)	26 (24 fte)
ZON fruit & vegetables	80 (79 fte)	71 (67 fte)

Exclusief inhuur en flexkrachten

* Door wijziging personeel tussen BV's geeft dit een grote verschuiving weer. Personeel is vanuit Holding overgeplaatst naar F&V.

Ziekteverzuimcijfers

Afdeling / BV	2019	2018*
Totaal	1,7%	4,3%
ZON Holding	2,7%	8,0%
ZON fruit & vegetables	1,6%	2,8%

* Cijfer 2018 gewijzigd vanwege beëindiging activiteiten ZON Zachtfruit en FPV en gewijzigde BV samenstelling.

1.6 De Ondernemingsraad

In 2019 is de samenstelling van de OR veranderd. In augustus heeft de OR een voorbereidingscommissie ingesteld die voor versterking heeft gezorgd tot aan de verkiezingen. In november hebben sinds een aantal jaren weer OR-verkiezingen plaatsgevonden. Momenteel is de OR weer op volle sterkte, namelijk met 5 leden.

Bij een aantal besluiten heeft de OR adviesrecht of instemmingsrecht. De zaken waarover de OR in 2019 is geraadpleegd door de ondernemer waren:

- Pensioenregeling, een traject waar OR en werkgever beide nauw bij betrokken zijn geweest. Na zorgvuldige afwegingen is er positief ingestemd met de voorgenomen pensioenregeling.
- Het aanbieden van een Preventief Medisch Onderzoek aan de werknemers. Er is met aandacht gekeken naar de anonimiteit van het onderzoek, waarna de OR heeft ingestemd met het verzoek.
- De wijziging van het toegangs- en registratiesysteem waar de OR positief mee ingestemd heeft.
- Een instemmingsaanvraag inzake de registratie van activiteiten binnen Operations, waar de OR zorgvuldig heeft gekeken naar de privacyaspecten van de medewerkers. Ook hier heeft de OR mee ingestemd.
- Cameratoezicht in het hoofdgebouw, ook hier heeft de OR instemming voor gegeven.
- Een adviesaanvraag voor de outsourcing van salarisadministratie. De OR heeft hier positief over geadviseerd en salarisadministratie zal in de toekomst bij een externe partij worden ondergebracht.

Naast instemmings- en adviesaanvragen neemt de OR ook de verantwoordelijkheid om zaken bij de bestuurder aan te kaarten mochten daar moverende redenen voor van toepassing zijn. Vanwege het vertrek van de Financieel Directeur, 2 assistent controllers, en het onverwachte en tragische overlijden van de controller, waren er zorgen over de continuïteit van de afdeling Financiën en Administratie. Derhalve heeft de OR het voorbije jaar veel aandacht besteed aan deze afdeling. Met vergrote inzet van de achtergebleven medewerkers van de afdeling en het aantrekken van een ervaren financieel manager, kwamen zaken weer snel terug op het normale niveau. Verder is er onder andere gesproken over Goodhabitz en Great Place to Work. Ook heeft de OR in 2019 intensief contact gehad met de Raad van Commissarissen over lopende zaken, naast het reguliere contact met de voorzitter van de Raad van Commissarissen.

Compliance

In 2019 zijn er rondom het bestaande compliance programma weinig updates te melden. Net als voorgaande jaren is een jaarplan opgesteld, waarbij de acties zoals afgesproken tussen bestuur, leden en medewerkers zijn opgevolgd. Van daaruit zijn er geen verdere bijzonderheden te melden.

2 Jaarrekening

2.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2019

(voor resultaatbestemming, in duizenden euro's)

Activa

		2019	2018
Vaste activa			
Materiële vaste activa	(1)		
Vastgoedbeleggingen		5.170	4.340
Machines en installaties		1.158	1.477
Andere vaste bedrijfsmiddelen		448	483
Investerings in uitvoering		0	144
Totaal materiële vaste activa		6.776	6.444
Financiële vaste activa	(2)	35.109	35.862
Vlottende activa			
Vorraden	(3)	793	663
Vorderingen	(4)		
Debiteuren		14.088	10.505
Overige vorderingen		6.514	5.582
Totaal vorderingen		20.602	16.087
Liquide middelen	(5)	44.422	54.009
Totaal activa		107.702	113.065

Passiva

		2019	2018
Groepsvermogen	(6)	76.972	86.478
Voorzieningen	(7)	1.724	228
Langlopende schulden	(8)	2.934	5.387
Kortlopende schulden	(9)		
Crediteuren		7.358	10.542
Belastingen, premies sociale verzekeringen en schulden ter zake van pensioenen		203	1.977
Overige kortlopende schulden		18.511	8.453
Totaal kortlopende schulden		26.072	20.972
Totaal passiva		107.702	113.065

2.2 Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over het boekjaar 2019

(in duizenden euro's)

		2019	2018
Netto-omzet		264.160	255.888
Overige opbrengsten		4.190	57.238
Som der bedrijfsopbrengsten	(10)	268.350	313.126
Kosten van grond- en hulpstoffen		(249.188)	(241.284)
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	(11)	(12.736)	(13.824)
Lonen en salarissen	(12)	(5.628)	(6.075)
Sociale lasten en pensioenlasten	(13)	(1.228)	(1.479)
Afschrijvingen op materiële vaste activa		(763)	(3.182)
Overige waardeveranderingen van materiële vaste activa		650	408
Overige bedrijfskosten	(14)	5	75
Som der bedrijfslasten		(268.888)	(265.361)
Bedrijfsresultaat		(538)	47.765
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		192	231
Rentelasten en soortgelijke kosten		(152)	(204)
Resultaat vóór belastingen		(498)	47.792
Belastingen	(15)	125	(8.165)
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	(16)	867	1.741
Resultaat na belastingen		494	41.368

2.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar 2019

(in duizenden euro's)

		2019	2018
Bedrijfsresultaat		(538)	47.765
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen		763	3.182
Overige waardeveranderingen	(2)	0	(408)
Oprenting erfpacht	(2)	(643)	0
Vorderingen op deelnemingen		0	1.589
Boekresultaten afstoting vaste activa		0	(50.044)
Mutatie voorzieningen	(7)	1.496	(376)
Mutatie werkkapitaal		(6.729)	7.827
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		(5.113)	(38.230)
Ontvangen interest		192	231
Ontvangen dividend		867	882
Betaalde interest		(152)	(189)
Betaalde winstbelasting		(2.463)	(10.281)
		(1.557)	(9.357)
Kasstroom uit operationele activiteiten		(6.669)	178
Investerings in materiële vaste activa	(1)	(464)	(7.640)
Desinvesteringen in materiële vaste activa		0	107.990
Acquisitie deelnemingen		0	(47.870)
	w		
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		(464)	52.480
Aflossing langlopende schulden	(8)	(2.453)	(1.791)
Opname langlopende schulden	(8)	0	(180)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		(2.453)	(1.971)
Mutatie liquide middelen		(9.586)	50.684

2.4 Geconsolideerd overzicht totaalresultaat over 2019

(in duizenden euro's)

	2019	2018
Geconsolideerd nettoresultaat na belastingen toekomend aan de rechtspersoon	494	41.368
Rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen van de rechtspersoon	0	0
Totaalresultaat van de rechtspersoon	494	41.368

2.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2019

Algemeen

Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging Zuidoost-Nederland U.A., gevestigd te Venlo, Venrayseweg 104, is een Coöperatie met uitgesloten aansprakelijkheid (U.A.) en is ingeschreven in het handelsregister onder nummer 12000643. De belangrijkste activiteiten zijn het behartigen van de belangen van haar leden ten aanzien van het in de handel brengen van groenten en fruit, zowel door bevordering van concentratie van het aanbod van de producten en van de regulering van de producentenprijzen daarvoor als anderszins.

Verslaggevingsperiode en continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en heeft betrekking op het boekjaar 2019, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2019. Alle bedragen in dit rapport zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven.

Toegepaste standaarden

Koninklijke Telersvereniging ZON heeft zowel de eenvoudige jaarrekening als de geconsolideerde jaarrekening opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de eenvoudige winst-en-verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat van vennootschappen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

2.6 Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling

Algemeen

De cijfers over 2018 zijn op de onderdelen materiële vaste activa en overige vorderingen geherrubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2019 mogelijk te maken.

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de

economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridische eigendom bezit, wordt dit feit vermeld. Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de

handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de onderneming. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen:

- Materiële vaste activa
- Voorzieningen (claims en debiteuren)

Grondslagen voor consolidatie

Consolidatiekring

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar groepsmaatschappijen in de groep en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat.

Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten betrokken die potentiële stemrechten bevatten en zodanig kunnen worden uitgeoefend waardoor ze de onderneming meer of minder invloed verschaffen.

Belangen die uitsluitend worden aangehouden om ze te vervreemden worden niet geconsolideerd indien bij verwerving al het voornemen bestaat om het belang af te stoten indien verkoop binnen een jaar waarschijnlijk is. Deze belangen worden opgenomen onder de vlottende activa, onder effecten ('slechts aangehouden om te vervreemden').

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed. Voor een overzicht van de geconsolideerde groepsmaatschappijen wordt verwezen naar de financiële vaste activa zoals toegelicht in de enkelvoudige jaarrekening.

Consolidatiemethode

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge aandelenverhoudingen, schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd. Tevens zijn de resultaten op onderlinge transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering.

De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: verstrekte leningen en overige vorderingen, langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Verstreckte leningen in overige vorderingen
Verstreckte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardeverminderingsverliezen worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Aan- en verkopen van financiële activa die tot de categorie verstreckte leningen en overige vorderingen behoren, worden verantwoord op de transactiedatum.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen
Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa
Een financieel actief dat niet wordt gewaardeerd tegen (1) reële waarde met waardewijzigingen in de winst-en-verliesrekening of (2) geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde, wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan.

Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de onderneming toekomend bedrag onder voorwaarden die de onderneming anders niet zou hebben overwogen, aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan, en het verdwijnen van een actieve markt voor een bepaald effect.

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen en beleggingen die door de onderneming worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet belangrijke vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen en beleggingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de onderneming historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als de ondernemingsleiding van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren. Bijzondere waardeverminderingsverliezen met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief worden berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Verliezen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingsverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de winst-en-verliesrekening.

Saldering van financiële instrumenten
Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in

aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Materiële vaste activa
Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de onderneming en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De kostprijs van de activa die door de onderneming in eigen beheer zijn vervaardigd, bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de vervaardiging. Verder omvat de vervaardigingsprijs een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente op schulden over het tijdvak dat kan worden toegerekend aan de vervaardiging van de activa. Investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buiten-gebruikstelling of bij desinvestering. De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- Bedrijfsgebouwen: 0-10
- Machines en installaties: 10-20
- Andere bedrijfsmiddelen: 20

De onderneming bepaalt het af te schrijven bedrag zonder rekening te houden met een restwaarde.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen. De materiële vaste activa waarvan de vennootschap en haar groepsmaatschappijen, krachtens een financiële leaseovereenkomst, de economische eigendom heeft, worden geactiveerd.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen zijn onroerende zaken die worden aangehouden om huuropbrengsten en/of waardeinstijgingen te realiseren, en niet voor:

- eigen gebruik;
- gebruik in de productie of de levering van goederen of diensten of voor bestuurlijke doeleinden in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening; of
- verkoop als onderdeel van de gewone bedrijfsuitoefening.

De eerste waardering van vastgoedbeleggingen is tegen de verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de koopsom en alle direct toe te rekenen uitgaven zoals juridische advieskosten, overdrachtsbelasting en andere transactiekosten. Als sprake is van een uitgestelde betaling van de koopsom wordt de verkrijgingsprijs gesteld op de contante waarde daarvan. De verkrijgingsprijs van een zelf vervaardigde vastgoedbelegging is het bedrag van de kosten tot en met het moment dat de vervaardiging of ontwikkeling gereed is.

De uitgaven na eerste verwerking van een vastgoedbelegging worden geactiveerd als het waarschijnlijk is dat de uitgaven zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen. Alle overige uitgaven worden verantwoord als kosten in

de winst-en-verliesrekening in de periode dat ze zich voordoen.

Vastgoedbeleggingen worden na eerste waardering gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De uitgaven na eerste verwerking van een vastgoedbelegging worden geactiveerd als het waarschijnlijk is dat de uitgaven zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen. Alle overige uitgaven worden verantwoord als kosten in de winst-en-verliesrekening in de periode dat ze zich voordoen.

Winsten of verliezen bij afstoting of buitengebruikstelling van een vastgoedbelegging worden bepaald als het verschil tussen de netto-opbrengst en de boekwaarde van het actief en worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Eventuele verplichtingen die de onderneming behoudt na vervreemding van een vastgoedbelegging worden verwerkt zoals toegelicht onder het hoofd voorzieningen.

Financiële vaste activa

- Deelnemingen met invloed van betekenis

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de vaststelling of er sprake is van een deelneming waarin de onderneming invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid, wordt het geheel van feitelijke omstandigheden en contractuele relaties (waaronder eventuele potentiële stemrechten) in aanmerking genomen.

Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de onderneming gehanteerd.

Indien de deelnemende rechtspersoon een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die volgens de vermogensmutatiemethode wordt gewaardeerd, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht naar rato van het relatieve belang dat derden hebben in de deelnemingen verwerkt (proportionele resultaatsbepaling). Een verlies dat voortvloeit uit de overdracht van vlottende activa of een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt wel volledig verwerkt. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, worden geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Bij deze waardering worden ook langlopende vorderingen op de deelnemingen meegenomen die feitelijk moeten worden gezien als onderdeel van de netto-investering. Dit betreft met name leningen waarvan de afwikkeling in de nabije toekomst niet is gepland en niet waarschijnlijk is.

Een aandeel in de winst van de deelneming in latere jaren wordt pas verwerkt als en voor zover het cumulatieve niet verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen. Wanneer de onderneming echter geheel of ten dele garant staat voor de schulden van een deelneming, dan wel de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) in staat te stellen tot betaling van haar schulden, wordt een voorziening gevormd ter grootte van de verwachte betalingen door de onderneming ten behoeve van de deelneming.

- Deelnemingen zonder invloed van betekenis

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een stellig voornemen tot afstoting vindt waardering plaats tegen de eventuele lagere verwachte verkoopwaarde. Indien de onderneming een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die wordt gewaar-

deerd op verkrijgingsprijs, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze opdracht direct en volledig in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening verwerkt, tenzij de winst op de overdracht in wezen niet is gerealiseerd.

- Eeuwigdurende erfpacht

De jaarlijkse ontvangst betrekking hebbende op het recht van erfpacht wordt gewaardeerd door de eeuwigdurende betalingen te verdisconteren. De jaarlijkse oprenting van de eeuwigdurende erfpacht-canon wordt als aflossing op de eeuwigdurende erfpacht verwerkt. De verwerking van de opname van de eeuwigdurende erfpacht zoals deze geldt voor de jaarrekening is niet overeenkomstig de fiscale grondslagen. De verschillen tussen het commerciële en fiscale resultaat gelden als eeuwigdurende verschillen, waardoor de contante waarde van de latentie wordt verondersteld nul te zijn. Dit zal tevens betekenen dat de werkelijke belastingdruk volgens de jaarrekening af gaat wijken van de nominale belastingdruk.

- Telersinvesteringen

Telersinvesteringen worden behandeld als financiële lease. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. Verder omvat de vervaardigingsprijs een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente op schulden over het tijdvak dat kan worden toegerekend aan de vervaardiging van de activa.

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de schulden betrekking hebben.

- Latente belastingen

Latente belastingen worden als financieel vast actief aangemerkt.

- Overige financiële vaste activa

Vorderingen op niet-geconsolideerde deelnemingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde,

vermeerderd met direct toerekenbare transactie-kosten. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindingsverliezen. De grondslagen voor de overige financiële vaste activa zijn verder opgenomen onder het hoofd Financiële instrumenten. Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld. Dividenden van deelnemingen die worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, worden verantwoord als opbrengst uit deelnemingen (onder de financiële baten).

- Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa Voor materiële en immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroom genererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardevermindingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardevermindingsverlies van een kasstroom genererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroom genererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden. Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroom genererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardevermindingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardevermindingsverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

- Vervreemding van vaste activa Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.
- Voorraden Voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden naar verwachting zullen opbrengen, onder aftrek van nog te maken kosten.

Voorraadbestanddelen die niet onderling uitwisselbaar zijn, worden gewaardeerd op basis van individuele specifieke kosten. Goederen die zijn geproduceerd voor een specifiek project, worden gewaardeerd op basis van individuele specifieke kosten.

De voorraden grond- en hulpstoffen, gereed product en handelsgoederen worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde.

Gereed product wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs op basis van gewogen gemiddelde prijzen, omvattende de aanschafkosten van gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Handelsgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten, zoals invoerrechten, transportkosten en andere kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden. Handelskortingen, rabatten en soortgelijke (te) ontvangen vergoedingen met betrekking tot de inkoop worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs. Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

- Vorderingen De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het hoofd financiële instrumenten.
- Liquide middelen Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De liquide middelen staan vrij ter beschikking van Telersvereniging ZON.
- Eigen vermogen Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigen vermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen.

Voorzieningen

- Algemeen*
- Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:
- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
 - waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
 - het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de onderneming noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de onderneming nadelige gevolgen heeft. Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de beste schatting van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voorziening uit hoofde van claims, geschillen en rechtsgedingen

Een voorziening uit hoofde van claims, geschillen en rechtsgedingen wordt gevormd indien het waarschijnlijk is dat de onderneming in een procedure zal worden veroordeeld. De voorziening betreft de beste schatting van het bedrag waarvoor de verplichting kan worden afgewikkeld, en omvat tevens de proceskosten.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor

toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Langlopende schulden

De waardering van langlopende schulden is toegelicht onder het hoofd financiële instrumenten.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd financiële instrumenten.

Resultaatbepaling

Verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van retouren en tegemoetkomingen, handels- en volumekortingen. Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten of eventuele retouren van goederen betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van voortgezette betrokkenheid bij de goederen.

De overdracht van risico's en voordelen vindt doorgaans plaats op het moment dat het product wordt afgehaald door de klant dan wel wordt afgeleverd bij de klant.

Diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen. Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan

worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald. Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

Logistieke dienstverlening

Opbrengsten uit logistieke diensten bestaan uit de vergoedingen voor door ZON georganiseerd transport, de omzet uit sorteren en verpakken als ook de vergoeding voor handling product.

Provisie leden

De opbrengsten uit provisie leden bestaan uit de bijdragen van leden voor de verrichte werkzaamheden ten dienste van de handling en verkoop.

Overige opbrengsten

Overige opbrengsten bestaan uit huuropbrengsten en verkochte bedrijfsmiddelen. Huuropbrengsten uit vastgoedbeleggingen worden lineair in de winst-en-verliesrekening opgenomen op basis van de duur van de huurovereenkomst. Vergoedingen ter stimulering van het sluiten van huurovereenkomsten, worden als integraal deel van de totale huuropbrengsten verwerkt. Opbrengsten uit de oprenting van het erfpachtcanon worden verantwoord als huuropbrengsten.

Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten
Hieronder zijn begrepen de direct aan de netto-omzet toerekenbare kosten.

Personeelsbeloningen/pensioenen

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap. Voor de beloningen met opbouw van rechten en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van bonusbetalingen wordt verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op

contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomst). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Nederlandse pensioenregelingen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen. De disconteringsvoet vóór belasting geeft de actuele marktrente per balansdatum van hoogwaardige ondernemingsobligaties/rendement op staatleningen weer, de risico's waarmee bij het schatten van de toekomstige uitgaven reeds rekening is gehouden worden hierin niet betrokken.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij de pensioenuitvoerder wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over

dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Ontslagvergoedingen

Ontslagvergoedingen zijn vergoedingen die worden toegekend in ruil voor de beëindiging van het dienstverband. Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als de onderneming zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden tot betaling van een ontslagvergoeding. Ontslagvergoedingen worden gewaardeerd met inachtneming van de aard van de vergoeding. Als de ontslagvergoeding een verbetering is van de beloningen na afloop van het dienstverband, vindt waardering plaats volgens dezelfde grondslagen die worden toegepast voor pensioenregelingen. Andere ontslagvergoedingen worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichting af te wikkelen.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Operationele leases

Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Financiële leases

Als de onderneming optreedt als lessor in een financiële lease, wordt het leaseobject geactiveerd als

financieel vast actief. Leasebetalingen van het erfpachtcanon worden als aflossing op het actief verwerkt. De aflossingen van de bijdrage telers inzake telersinvesteringen worden gesaldeerd met de afschrijving van het bijbehorende financiële vaste actief.

Overheidssubsidies

Aan Telersvereniging ZON zijn in het kader van de EU-regeling voor Gemeenschappelijke Marktordening (GMO) subsidies toegekend. Het totaalbedrag van de aangevraagde subsidie (hetgeen op grond van de regeling mag worden verwacht) wordt gesplitst in een exploitatiekostensubsidie en een investeringssubsidie. De ingediende exploitatiekostensubsidie wordt ten gunste van het resultaat van het verslagjaar gebracht. De geclaimde investeringssubsidie wordt in mindering gebracht op de aanschafkosten van de materiële vaste activa.

Verschillen tussen de aangevraagde subsidie en de definitieve subsidievaststelling worden verantwoord in het jaar dat dergelijke verschillen blijken.

Indien een premie ingevolge een investeringsregeling/eenmalige investeringsaftrek wordt beschouwd als een belastingfaciliteit, dan wordt het recht daarop in het jaar waarin daaraan voor het eerst een waarde kan worden toegekend ineens ten gunste van de post Belastingen in de winst-en-verliesrekening gebracht.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Rente op schulden behorende bij een actief waarvoor noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd benodigd is om het gebruiksklaar of verkoopklaar te maken (kwalificerende activa) wordt in de vervaardigingsprijs van een actief opgenomen, indien de aan

die actiefpost verbonden toekomstige voordelen naar verwachting voldoende groot zullen zijn om de boekwaarde van die post inclusief de toegerekende rente te dekken en deze economische voordelen voldoende betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

Belastingen

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winst-belastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behalve voor zover deze betrekking hebben op posten die recht-streeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt. De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

De verwerking van de opname van de eeuwigdurende erfpacht zoals deze geldt voor de jaarrekening is niet overeenkomstig de fiscale grondslagen. De verschillen tussen het commerciële en fiscale resultaat gelden als eeuwigdurende verschillen, waardoor de contante waarde van de latentie wordt verondersteld gelijk aan nul te zijn. Dit zal tevens betekenen dat de werkelijke belastingdruk volgens de jaarrekening af gaat wijken van de nominale belastingdruk.

Indien de boekwaardes van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving afwijken van hun fiscale boekwaardes, is sprake van tijdelijke verschillen. Voor belastbare tijdelijke verschillen wordt een voorziening latente belastingverplichtingen getroffen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie en nog niet gebruikte fiscale verrekening mogelijkheden wordt een latente belastingvordering opgenomen, maar uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst

fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening respectievelijk compensatie. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd. Voor belastbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingverplichting opgenomen tenzij de onderneming in staat is het tijdstip van afloop van het tijdelijke verschil te bepalen en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst niet zal aflopen. Voor verrekenbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingvordering opgenomen uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst afloopt en er fiscale winst beschikbaar zal zijn ter compensatie van het tijdelijk verschil.

De waardering van latente belastingverplichtingen en latente belastingvorderingen wordt gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap op balansdatum voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van zijn activa, voorzieningen, schulden en overlopende passiva. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de groep in de resultaten van deze deelnemingen, bepaald op basis van de grondslagen van de groep. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de groep en de niet-geconso-lideerde deelnemingen en tussen niet-geconsolideerde deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf

het verwervingsmoment respectievelijk tot het moment van afstoting verwerkt in het resultaat van de groep.

Het verantwoorde resultaat uit deelnemingen bestaat uit:

- het aandeel van Telersvereniging ZON in de resultaten van deelnemingen die worden gewaardeerd op nettovermogenswaarde;
- de uitgekeerde resultaten van op verkrijgingsprijs gewaardeerde deelnemingen;
- mutaties in de waardering van deelnemingen en de eventuele mutaties in de waardering van leningen aan en vorderingen op deelnemingen;

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De verkoopprijs van gedesinvesteerde materiële vaste activa is als desinvestering opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover ontvangst in geld heeft plaatsgevonden. Investeringsactiviteiten in materiële vaste activa zijn opgenomen voor zover deze zijn betaald. Acquisities van groepsmaatschappijen worden gepresenteerd op de lijn acquisitie deelnemingen voor het betaalde bedrag verminderd met meegekochte liquide middelen.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie noot 2 en noot 19 voor de geïdentificeerde verbonden partijen) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht toegelicht.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

2.7 Toelichting op de geconsolideerde balans

(1) Materiële vaste activa

	Vastgoed beleg- gingen	Machines en installaties	Andere bedrijfs- middelen	Invest. in uit- voering	Totaal
Aanschafwaarde	9.406	14.680	3.117	144	27.347
Cumulatieve afschrijvingen	(5.066)	(13.203)	(2.634)	0	(20.903)
Stand per 31 december 2018	4.340	1.477	483	144	6.444
Gereedgekomen projecten	0	144	0	(144)	0
Investerings	0	88	376	0	464
Afschrijvingen	(195)	(274)	(294)	0	(763)
Terugname waardevermindering	650	0	0	0	650
Reclassificatie	375	(277)	(117)	0	(19)
Stand per 31 december 2019	5.170	1.158	448	0	6.776
Aanschafwaarde	10.431	14.635	3.376	0	28.442
Cumulatieve afschrijvingen	(5.261)	(13.477)	(2.928)	0	(21.666)
Stand per 31 december 2019	5.170	1.158	448	0	6.776
Belangrijkste afschrijvingspercentages	0-10	0-20	10-20		

Telersvereniging ZON heeft in oktober 2018 het overgrote deel van haar opstallen op Fresh Park Venlo overgedragen aan Hines (Houston, USA) waarbij zij haar gronden heeft uitgegeven in een eeuwigdurende erfpacht met een periodiek te betalen canon. Deze in erfpacht uitgegeven gronden zijn, als onderdeel van de financiële vaste activa, per ultimo 2019 gewaardeerd op €32.815.

(2) Financiële vaste activa

	Deel- nemingen	Telers- investerin- gen	Eeuwig durend erfpacht	Latente belasting	Overige vorde- ringen	Totaal
Aanschafwaarde	109	14.620	32.019	258	639	47.645
Cumulatieve waardevermind.	0	0	0	0	0	0
Cum. aflossingen/oprenting	0	(11.936)	153	0	0	(11.783)
Stand per 31 december 2018	109	2.684	32.172	258	639	35.862
Oprenting/Verstrekking	0	0	643	14	0	657
Aflossing	0	(1.392)	0	0	(17)	(1.409)
Vrijval	0	0	0	0	0	0
Stand per 31 december 2019	109	1.292	32.815	272	622	35.109
Aanschafwaarde	109	14.620	32.019	258	639	47.659
Cum. Aflossingen/oprenting	0	(13.328)	796	14	(17)	(12.550)
Stand per 31 december 2019	109	1.292	32.815	272	622	35.109

In oktober 2018 heeft Fresh Park Venlo haar gronden met opstallen en ontwikkelrecht uitgegeven in een eeuwigdurende erfpacht. Deze transactie heeft geleid tot het desinvesteren van opstallen alsook grond waarop het recht betrekking heeft. De jaarlijkse betaling, betrekking hebbende op het recht van erfpacht, wordt gewaardeerd door de eeuwigdurende betalingen te verdisconteren. Hierbij wordt een indexatiepercentage van 2% toegepast en een verdisconteringsfactor van 10,3 gehanteerd. In 2019 heeft dit geleid tot een opwaardering van €3.353 wat tevens het bedrag is dat in het resultaat 2019 is verwerkt. De ontvangen erfpachtbetaling over deze periode bedroeg €2.710. Samen leidt dit tot een mutatie van €643 op het eeuwigdurende erfpachtrecht. Deze oprenting en aflossing wordt in het verloopoverzicht gepresenteerd als verstrekking (per saldo).

Het saldo telersinvesteringen per einde boekjaar is incl. een bedrag €852 aan aflossingen in 2020.

De sale en leaseback uit 2018 van de bedrijfspanden in eigen gebruik zijn als operationele lease verwerkt. Er is sprake van marktconforme voorwaarden. De hiermee samenhangende verplichtingen zijn opgenomen onder de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen.

Telersvereniging ZON heeft de volgende deelnemingen:

Naam	Vestigingsplaats	Percentage
Regiobranding Die Frischen B.V.	Venlo	17
Houdstermaatschappij Verpakkingsbedrijven B.V.	Zoetermeer	15

De deelnemingen zijn gewaardeerd op verkrijgingsprijs. Het ontvangen dividend wordt derhalve opgenomen als resultaat deelneming in de winst-en-verliesrekening en niet via de financiële vaste activa. ZON heeft in 2018 de resterende aandelen van de deelnemingen Logistic Park Venlo B.V., Logistic Park Venlo II B.V. en Logistic Park Venlo III B.V. overgenomen. De deelnemingen zijn voor geheel 2019 opgenomen in de consolidatie.

Latente belastingvorderingen

De actieve belastinglatentie wordt voornamelijk veroorzaakt door commercieel/fiscale verschillen in de waardering van gebouwen. De vordering is in 2019 aangepast als gevolg van wijzigingen in het vennootschapsbelastingtarief.

	2019	2018
(3) Voorraden		
Grond- en hulpstoffen	836	698
Gereed product	0	18
Voorziening incourant	(43)	(53)
Stand per 31 december	793	663

De voorraadwaardering op basis van de actuele waarde wijkt niet materieel af van bovenstaande waardering.

Het verloop van de voorziening voor incourantheid is als volgt:

	2019	2019
Stand per 1 januari	53	81
Toevoeging ten laste van de winst-en-verliesrekening	0	11
Afboeking ten laste van de voorziening	(10)	(39)
Stand per 31 december	43	53

De kostprijs van de voorraden die is verwerkt als last in de winst-en-verliesrekening bedraagt €249.188 (2018: €241.284).

(4) Vorderingen

Debiteuren		
Vorderingen op debiteuren	14.494	10.886
Voorziening voor het risico op oninbaarheid	(406)	(381)
Stand per 31 december	14.088	10.505

ZON heeft de waarde van de vorderingen grotendeels gedekt door een afgesloten kredietverzekering. De verwachte looptijd van de vorderingen is korter dan 1 jaar.

	2019	2018
Overige vorderingen		
Vennootschapsbelasting	5.157	4.211
Omzetbelasting	280	758
GMO-subsidies	630	200
Vorderingen op handelspartijen	0	16
Overige vorderingen	447	397
Stand per 31 december	6.514	5.582

ZON heeft bezwaar aangetekend tegen de aangegeven en afgedragen overdrachtsbelasting betrekking hebbende op het uitgeven van het recht van erfpacht. Gezien de onzekerheid omtrent de afloop van deze actie en uitkomst van een mogelijke procedure, is geen bedrag opgenomen in de jaarrekening omtrent een vordering onder deze titel.

In de overige vorderingen is een bedrag van €68 begrepen dat als langlopend kan worden gekwalificeerd.

(5) Liquide middelen

ZON heeft voor €27 bankgaranties verstrekt. De overige liquide middelen staan vrij ter beschikking van ZON.

(6) Groepsvermogen

Voor het verloop van het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen van de enkelvoudige balans.

(7) Voorzieningen

	Belastingen (1)	Claims (2)	Jubilea	Totaal 2019	Totaal 2018
Stand per 1 januari	147	0	81	228	1.870
Dotaties	9	1.500	0	1.509	17
Onttrekkingen	0	0	(13)	(13)	(638)
Vrijval	0	0	0	0	(1.021)
Stand per 31 december	156	1.500	68	1.724	228
Looptijd < 1 jaar	0	1.500	12	1.512	12
Looptijd < 5 jaar	0	0	19	19	19
Looptijd > 5 jaar	156	0	37	193	197
Stand per 31 december	156	1.500	68	1.724	228

(1) Voorziening latente belastingverplichtingen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen omvat het belastingeffect van de belastbare tijdelijke verschillen tussen commerciële en fiscale winstbepaling. De verschillen zijn nu gewaardeerd tegen 21,7% (2018: 20,5%).

(2) Voorziening claims

De voorziening claims betreft een voorziening ter dekking van financiële schade als gevolg van afkeur van ingediende subsidies.

(8) Langlopende schulden

	2019	2018	>1 jaar	>5 jaar
Bijdrage telers inzake telersinvesteringen	3.640	6.761	1.507	0
Reservering verplichting leegstand	1.200	1.200	1.200	0
Energie-investeringsaftrek	374	554	227	0
	5.214	8.515	2.934	0
Aflossingsverplichting volgende boekjaar (opgenomen onder kortlopende schulden):				
• Bijdrage telers inzake telersinvesteringen	(2.133)	(2.948)		
• Energie-investeringsaftrek	(147)	(180)		
Boekwaarde 31 december	2.934	5.387		

Bijdrage telers inzake telersinvesteringen

De bijdrage telers inzake telersinvesteringen bestaan vooral uit betaalde garantiestellingen, een vergoeding ter dekking van de toekomstige afschrijvingen, verminderd met nog door telers te betalen provisiebijdragen. Over de schulden is geen rente van toepassing.

Overige

In 2018 heeft ZON een garantie verstrekt voor geprognostiseerde leegstand van verouderde delen van Fresh Park Venlo.

(9) Kortlopende schulden

Crediteuren		
Inbegrepen in het saldo crediteuren zijn schulden aan leden van Telersvereniging ZON uit hoofde van aanvoer van product. Per 31 december 2019 bedroeg het saldo €4.708 (2018: €7.159).		
Belastingen, premies sociale verzekeringen en schulden ter zake van pensioenen		
	2019	2018
Vennootschapsbelasting	0	1.654
Loonheffing	203	231
Pensioenen	0	68
Premies sociale verzekeringen	0	24
Stand per 31 december	203	1.977
Overige kortlopende schulden		
Dividenduitkering 2019	10.000	0
Inzake telersinvesteringen	2.133	3.128
Vooruit ontvangen huur	964	0
Productfondsen	930	929
Bonussen afnemers	513	850
Verlofrechten en vakantiegeld personeel	638	714
Afvalfonds	763	704
Transitievergoedingen	389	0
Te restitueren provisie telers	340	510
Bonus personeel	319	0
Schulden aan handelspartijen	247	292
Overige	1.275	1.326
	18.511	8.453
De afname van de post telersinvesteringen wordt veroorzaakt doordat ZON vanaf 2018 geen GMO-declaratie meer heeft ingediend. Alle overige kortlopende schulden hebben een resterende looptijd korter dan 1 jaar.		

Financiële instrumenten

Algemeen
De primaire doelstelling van Telersvereniging ZON is risico's waar mogelijk te beperken tot een aanvaardbaar niveau. De belangrijkste instrumenten van de groep zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en het prijsrisico bestaande uit het valuta-, rente- en marktrisico.

ZON handelt enkel met kredietwaardige partijen en heeft procedures opgesteld om de kredietwaardigheid te bepalen. Daarboven heeft ZON de waarde van de vorderingen voor een gedeelte gedekt door een afgesloten kredietverzekering. Daarnaast zijn langlopende schulden vastrentend en is het prijsrisico minimaal, onder meer doordat vrijwel alle transacties van ZON plaatsvinden in euro's.

De reële waarde van de financiële instrumenten ligt in lijn met de betreffende boekwaardes zoals opgenomen in de balans.

Kredietrisico
Telersvereniging ZON loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa, handels- en overige vorderingen en liquide middelen. Voor het maximale kredietrisico wordt verwezen naar de debiteurenpositie in de balans. Met betrokken tegenpartijen bestaat een lange relatie; zij hebben altijd tijdig aan hun betalingsverplichtingen voldaan. Een gedeelte van het kredietrisico is afgedekt middels kredietverzekeringen.

Renterisico en kasstroomrisico
Het beleid van Telersvereniging ZON is om haar financieringen te beperken. ZON loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en schulden. ZON heeft geen specifieke instrumenten ter mitigering van dit risico.

Valutarisico
Als gevolg van het feit dat Telersvereniging ZON slechts zeer beperkte internationale activiteiten verricht loopt ZON uit hoofde van in de balans opgenomen vorderingen en schulden een zeer gering valutarisico. ZON heeft geen specifieke instrumenten ter mitigering van dit risico.

Liquiditeitsrisico
Telersvereniging ZON bewaakt de liquiditeitspositie door middel van periodieke liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat voor ZON steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen en dat tevens voldoende financiële ruimte onder de beschikbare faciliteiten beschikbaar blijft om steeds binnen de gestelde leningconvenanten te blijven.

Erfpachtrisico
Gegarandeerd is dat toekomstige canonbetalingen de aanvangscanon 2018 niet zullen onderschrijden. Verder vervalt het recht van erfpacht voor de verkrijger en krijgt ZON het recht inclusief opstallen terug bij structurele wanbetaling.

Risico telersinvesteringen
De afschrijvingen op de financiële vaste activa in het kader van telersinvesteringen worden volledig gedekt door onttrekking van de onder schulden opgenomen bijdrage telers inzake telersinvesteringen.

Op 31 december 2019 zijn de niet contant gemaakte contractuele betalingsverplichtingen en vorderingen als volgt:

	< 1 jaar	> 1 jaar < 2 jaar	> 2 jaar < 5 jaar	>5 jaar
Handels- en overige verplichtingen	23.792	0	0	0
Leningen	2.280	2.934		
	26.072	2.934		
Handelsvorderingen	(14.088)	0		
Overige vorderingen	(6.514)	0		
Liquide middelen	(44.422)	0		
	(65.024)			
	(38.952)	2.934	0	0

ZON heeft voor €27 bankgaranties verstrekt. De overige liquide middelen staan vrij ter beschikking van ZON.

Mitigerende maatregelen

Telersvereniging ZON ziet erop toe dat er voldoende opvraagbare tegoeden zijn om gedurende een periode van ten minste een jaar vooruit de verwachte operationele kosten te dekken, inclusief het voldoen aan de financiële verplichtingen. Hierin is geen rekening gehouden met het eventuele effect van extreme omstandigheden die redelijkerwijs niet kunnen worden voorspeld.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

	2019	2018
Huurverplichtingen gebouwen	18.120	19.406
Contractuele inkoopverplichtingen	172	672
Leaseverplichtingen machines en personenauto's	509	486
Stand per 31 december	18.801	20.564
Looptijd huurcontracten		
Leaseverplichtingen met een looptijd korter dan een jaar	1.219	1.219
Leaseverplichtingen met een looptijd korter dan vijf jaar	5.011	5.011
Leaseverplichtingen met een looptijd langer dan vijf jaar	11.890	13.176
Stand per 31 december	18.120	19.406
Looptijd operationele leaseverplichtingen:		
Leaseverplichtingen met een looptijd korter dan een jaar	241	199
Leaseverplichtingen met een looptijd korter dan vijf jaar	268	287
Leaseverplichtingen met een looptijd langer dan vijf jaar	0	0
Stand per 31 december	509	486

Hines heeft een koopoptie op een gebouw gevestigd aan de Venrayseweg 106 te Venlo. Het gebouw is niet in de transactie met Hines betrokken. Hines heeft middels een koopoptie het recht om dit pand alsnog te betrekken in eeuwigdurende erfpacht in 2022.

2.8 Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening

(10) Som der bedrijfsopbrengsten

Geografische omzetsegmentatie

	2019	2018
Nederland	70%	76%
Duitsland	24%	19%
Overige landen	6%	5%
Totaal	100%	100%

De netto-omzet kan als volgt worden gespecificeerd naar de belangrijkste opbrengsten-categorieën:

Opbrengst verkopen	252.713	241.615
Logistieke dienstverlening	5.944	5.758
Provisie leden	4.228	3.918
Verhuur van installaties	0	2.621
Overige	1.275	1.976
Netto-omzet	264.160	255.888
Verhuur gebouwen	4.187	7.175
Verkochte bedrijfsmiddelen	3	50.063
Overige opbrengsten	4.190	57.238
Som der bedrijfsopbrengsten	268.350	313.126

Onder verhuur gebouwen is, vanaf 5 oktober 2018, tevens de bate uit de erfpachtcanon verwerkt.

Onder verkochte bedrijfsmiddelen (2018) is de impact op het resultaat verwerkt van de verkoop van opstallen en uitgifte van grond gepaard gaande met de Fresh Park Venlo-transactie. Enerzijds wordt een boekwinst verantwoord op de opstallen ter grootte van €42 miljoen, anderzijds ontstaat een resultaat van €8 miljoen door de toekomstige cashflow verband houdende met de bedongen canon te waarderen. Verder zijn de transactiekosten op deze post verwerkt.

(11) Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

	2019	2018
Algemene kosten	3.786	3.611
Overige personeelskosten	2.289	2.247
Transportkosten	2.969	2.782
Huisvestingskosten	2.760	3.925
Verkoopkosten	932	1.259
	12.736	13.824

(12) Lonen en salarissen

Het gemiddeld aantal medewerkers uitgedrukt in fulltime banen is als volgt:

Logistiek	42	45
Commercie	20	24
Staf & Overhead	23	34
Totaal	85	103

Het hierbij behorende totaal aantal medewerkers is 87 110

Per 1 januari 2019 heeft er een verschuiving plaatsgevonden van de afdelingen HRM, ICT en Financiën van ZON Holding naar ZON fruit & vegetables.

(13) Sociale lasten en pensioenlasten

Sociale lasten	774	891
Pensioenlasten	454	588
	1.228	1.479

Pensioenregeling

Telersvereniging ZON heeft voor haar medewerkers een pensioenregeling. Voor deze regeling is in 2014 een 5-jarige pensioenovereenkomst afgesloten met Avéro Achmea. In congruentie met de afspraak die ZON met haar medewerkers heeft, is de grondslag van de verzekering het middelloon. Deze heeft een opbouw van 1,75% van het pensioengevend salaris met een maximum van 103.317 euro en voorziet de regeling in een nominaal gegarandeerde aanspraak. Met haar werknemers heeft ZON een vast percentage premie-inhouding van het pensioengevend salaris minus franchise afgesproken ongeacht hun leeftijd. Het contract wat ZON met Avéro Achmea heeft afgesloten voorziet niet in die gelijkblijvende jaarpremie maar houdt rekening met de feitelijke leeftijd van de deelnemers.

Het contract van de geldende regeling werd door Avéro Achmea opgezegd, vanwege het niet langer aanbieden van de regeling en de hoge kosten hiervan. Na een intensief traject is gekozen voor een Algemeen Pensioen Fonds (APF) via Centraal Beheer Achmea. Hierbij is de verleende vrijstelling vanuit de bedrijfstak-pensioenregeling ook van kracht.

De nieuwe regeling (2019 e.v.) is opgesplitst in een basis- en een excedentregeling. Voor de basisregeling is gekozen voor een zogeheten Defined Benefit (DB) regeling, waar het maximaal pensioengevend salaris is gekoppeld aan de regeling van het bedrijfstakpensioenfonds (€37.819,- in 2019). Voor het salarisdeel boven deze norm is in een Defined Contribution-regeling (DC) voorzien met een maximum salaris van €107.593,- (2019).

De medewerkers betalen een eigen bijdrage van 8% over zowel de basis- als excedentregeling, met een jaarlijks opbouwpercentage van 1,75% van het pensioengevend salaris.

De dekkingsgraad van het Algemeen Pensioen Fonds Centraal Beheer bedraagt 118,7% versus DNB eis van 113,4%.

(14) Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten in 2019 en 2018 betreft voornamelijk mutaties in voorzieningen voor incurante voorraden en dubieuze debiteuren.

(15) Belastingen

Telersvereniging ZON vormt samen met ZON Holding B.V., ZON fruit & vegetables B.V., Sun Berry International B.V., Blueberry World B.V., Fresh Park Venlo B.V., Logistic Park Venlo B.V. en Logistic Park Venlo III B.V. een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting is in elk van de vennootschappen opgenomen voor dat deel dat de desbetreffende vennootschap als zelfstandig belastingplichtige verschuldigd zou zijn, rekening houdend met voor de vennootschap geldende fiscale faciliteiten.

	2019	2018
Resultaat voor belastingen	(498)	47.792
Vennootschapsbelasting	125	(8.165)
Effectieve belastingdruk	25,1%	17,1%
Nominale belastingdruk	25,0%	25,0%
Niet aftrekbare kosten	1,0%	0,1%
Energie-investeringsaftrek	0,0%	0,0%
Onbelast resultaat waardering canon	32,3%	(4,1%)
Fiscaal lagere waardering GMO	(42,7%)	0,0%
Wijziging vpb-tarieven belastinglatenties	(1,0%)	0,0%
Vrijval voorziening latente belastingen op grond	0,0%	(3,9%)
Correcties voorgaande jaren	0,0%	(0,0%)
Overige verschillen	10,5%	(0,0%)
Effectieve belastingdruk	25,1%	17,1%

(16) Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat bestaat uit het toegekende dividend van de Houdstermaatschappij Verpakkings-bedrijven B.V. en het aandeel in het resultaat van Logistic Park Venlo B.V., Logistic Park Venlo II B.V. en Logistic Park Venlo III B.V. over de periode voorafgaande aan de opname in de consolidatie.

Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de onderneming. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de onderneming en haar deelnemingen, de aandeelhouders, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen buiten de groep voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

De bezoldiging van de bestuurders is opgenomen in de toelichting op de enkelvoudige winst-en-verliesrekening.

2.9 Enkelvoudige balans per 31 december 2019

(voor resultaatbestemming, in duizenden euro's)

Activa

	2019	2018
Vaste activa		
Financiële vaste activa (19)		
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	86.972	86.478
Latente belastingen	272	258
	87.244	86.736
Vlottende activa		
Vorderingen		
Overige vorderingen	4.998	5.304
	4.998	5.304
Liquide middelen	11.343	20.574
Totaal activa	103.585	112.614

Passiva

	2019	2018
Eigen vermogen (20)		
Algemene reserve	53.004	45.110
Statutaire bijzondere reserve	23.474	0
Onverdeeld resultaat	494	41.368
	76.972	86.478
Voorzieningen (21)	156	147
Langlopende schulden		
Overige	374	374
Kortlopende schulden		
Crediteuren	84	93
Schulden aan groepsmaatschappijen	15.951	25.342
Schulden aan leden	10.000	0
Overige kortlopende schulden	48	180
	26.083	25.615
Totaal passiva	103.585	112.614

2.10 Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over het boekjaar 2019

(in duizenden euro's)

	2019	2018
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen, na belastingen	494	41.368
Overige baten en lasten, na belastingen	0	0
Resultaat na belastingen	494	41.368

2.11 Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening 2019

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de statutaire jaarrekening 2019 van de onderneming. De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening van de onderneming verwerkt. Ten aanzien van de enkelvoudige winst-en-verliesrekening van de coöperatie is gebruikgemaakt van de vrijstelling ingevolge artikel 2:402 BW.

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en de enkelvoudige winst-en-verliesrekening hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening, met uitzondering van de hierna genoemde grondslagen.

Financiële instrumenten

In de enkelvoudige jaarrekening worden financiële instrumenten gepresenteerd op basis van hun juridische vorm.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor financiële vaste activa in de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

(19) Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Naam	Vestigingsplaats	Percentage
ZON Holding B.V.	Venlo	100 ¹
• ZON fruit & vegetables B.V.	Venlo	100 ¹
• Regiobranding Die Frischen B.V.	Venlo	17 ^{2,3}
• Fresh Park Venlo B.V.	Venlo	100 ¹
• Logistic Park Venlo B.V.	Venlo	100 ⁴
• Logistic Park Venlo II B.V.	Venlo	100 ⁴
• Logistic Park Venlo III B.V.	Venlo	100 ⁴
• Sun Berry International B.V.	Venlo	100 ¹
• Blueberry World B.V.	Venlo	100 ¹
• Houdstermaatschappij Verpakkingebedrijven B.V.	Zoetermeer	15 ^{2,3}

1 Voor deze ondernemingen is een artikel 2:403 BW verklaring afgegeven.

2 Deze ondernemingen worden niet mee geconsolideerd.

3 Deze ondernemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

4 De resterende aandelen zijn in 2018 overgenomen.

	2019	2018
Stand per 1 januari	86.478	45.598
Uitkering vermogen	0	(488)
Resultaat	494	41.368
Stand per 31 december	86.972	86.478

De deelneming in groepsmaatschappijen betreft uitsluitend ZON Holding B.V.

Latente belastingen

Stand per 1 januari	258	3.205
Dotaties	14	0
Onttrekkingen	0	(2.145)
Vrijval	0	(792)
Resultaat	0	(10)
Stand per 31 december	272	258

De actieve belastinglatentie wordt voornamelijk veroorzaakt door commercieel/fiscale verschillen in de waardering van gebouwen.

(20) Eigen vermogen

	Statutaire Bijzondere Reserve	Algemene Reserve	Onver- deeld Resultaat	Totaal
Stand per 1 januari 2018	0	44.832	766	45.598
Winstbestemming 2017	0	278	(766)	(488)
Resultaat 2018	0	0	41.368	41.368
Stand per 31 december 2018	0	45.110	41.368	86.478
Winstbestemming 2018	33.474	7.894	(41.368)	(0)
Resultaat 2019	0	0	494	494
Dividenduitkering 2019	(10.000)	0	0	(10.000)
Stand per 31 december 2019	23.474	53.004	494	76.972

Algemene reserve

De gevormde algemene reserve kan tijdens het bestaan van de coöperatie noch geheel, noch gedeeltelijk onder de leden worden verdeeld (artikel 23 lid 1 van de Statuten van Coöperatieve Telersvereniging ZON).

Statutaire bijzondere reserve

Een door de coöperatie gevormde statutaire bijzondere reserve kan aan de leden worden uitgekeerd bij een op voorstel van het bestuur door de algemene vergadering te nemen besluit. De algemene vergadering bepaalt op voorstel van het bestuur op welke wijze en in welke mate de leden gerechtigd zijn tot uitkeringen uit deze reserve (artikel 23 lid 2 van de Statuten van Coöperatieve Telersvereniging ZON).

Tijdens de ALV d.d. 16-12-2019 is het voorgenomen besluit tot het doen van een dividenduitkering, te betalen c.q. te verrekenen in 2020, ter grootte van €10.000 goedgekeurd.

Onverdeeld resultaat

De winstbestemming 2018 is conform voorstel tot resultaatbestemming 2018 verwerkt.

Voorstel tot resultaatbestemming 2019

De Algemene Ledenvergadering wordt voorgesteld het resultaat na belastingen over 2019 als volgt te bestemmen: een bedrag van €494 toe te voegen aan de bijzondere reserves en een bedrag van €0 (nihil) uit te keren aan de leden.

Conform artikel 22 van de statuten dient door de Algemene Ledenvergadering een besluit te worden genomen ten aanzien van de resultaatbestemming.

(21) Voorzieningen

	2019	2018
Stand per 1 januari	147	1.413
Onttrekkingen	9	(637)
Vrijval	0	(628)
Stand per 31 december	156	147

De voorziening betreft uitsluitend de voorziening voor latente belastingen. De voorziening voor latente belastingverplichtingen omvat het belastingeffect van de belastbare tijdelijke verschillen tussen commerciële en fiscale winstbepaling.

(22) Schulden aan groepsmaatschappijen

De schulden aan de deelneming betreffen een rekening courant verhouding met de geconsolideerde deelnemingen. Over de schulden wordt geen rente berekend.

(23) Schulden aan leden

Tijdens de ALV d.d. 16-12-2019 is het voorgenomen besluit tot het doen van een dividenduitkering, te betalen c.q. te verrekenen in 2020, ter grootte van €10.000 goedgekeurd.

Financiële instrumenten

Algemeen

De primaire doelstelling van Telersvereniging ZON is risico's waar mogelijk te beperken tot een aanvaardbaar niveau. Telersvereniging ZON beschikt enkel over kortlopende vorderingen en kortlopende schulden. De belangrijkste risico's van deze financiële instrumenten betreffen het kredietrisico en liquiditeitsrisico. Gezien de aandeelhoudersverhoudingen met haar dochterondernemingen acht de onderneming het liquiditeitsrisico voor de vennootschap zeer beperkt. Tevens is naar de inschatting van de Telersvereniging ZON het kredietrisico beperkt.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Fiscale eenheid

Telersvereniging ZON vormt tezamen met haar dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting. Elk der vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken vennootschappen. Afrekening tussen de onderneming en haar dochterondernemingen vindt plaats via de rekening-courant verhoudingen. De volgende methodiek wordt gehanteerd wat betreft doorbelasting/toerekening van vennootschapsbelasting binnen de fiscale eenheid: aangezien de onderneming de gehele belastinglast draagt, worden alle (latente) belastingen opgenomen op het niveau van de onderneming.

Toepassing artikel 2:403 BW

Telersvereniging ZON heeft een aansprakelijkstelling volgens artikel 2:403 BW afgegeven voor de volgende door haar geconsolideerde deelnemingen: ZON Holding B.V., ZON fruit & vegetables B.V., Sun Berry International B.V., Blueberry World B.V. en Fresh Park Venlo B.V.

Overige resultaten na belastingen

Het saldo van alle baten en lasten van de coöperatie wordt doorberekend aan ZON Holding B.V. Dientengevolge bedraagt het overige resultaat na belastingen nihil.

Personeelskosten en aantal werknemers

Gedurende het boekjaar 2019 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers nihil (2018: nihil).

Gebeurtenis na balansdatum

Het uitbreken van het Corona virus en de preventieve maatregelen genomen door de overheid zorgen voor grote economische onzekerheid op tenminste de korte termijn en waarschijnlijk ook de langere termijn. De ontwikkelingen zijn op dit moment echter onzeker en onderhevig aan veranderingen. Aangezien deze situatie niet kon worden voorzien op balansdatum is de eventuele impact hiervan op de organisatie niet verwerkt in de cijfers van de jaarrekening per 31 december 2019.

De Corona crisis zoals deze zich ten tijde van het opstellen van de jaarrekening in Nederland en Europa ontwikkelt zal zonder twijfel impact hebben op onze business. Hoe en in welke mate is nu op geen enkele wijze in te schatten omdat niemand kan voorspellen hoe de verspreiding van het virus zich zal ontwikkelen en welke overheidsmaatregelen nog zullen moeten worden genomen om verdere indamming te realiseren. ZON heeft in de afgelopen jaren een sterke balans opgebouwd en beschikt vooralsnog over voldoende liquide middelen.

Bezoldiging bestuurders en commissarissen

Aan bezoldigingen met inbegrip van pensioenlasten als bedoeld in artikel 2:383 lid 1 BW, is in het boekjaar ten laste van de coöperatie en groepsmaatschappijen gekomen voor bestuurders en voormalige bestuurders een bedrag van €232 (2018: €192).

Honoraria van de accountant

De volgende honoraria van Mazars Accountants N.V. (jaarrekening en overige controle-opdrachten) en KPMG Meijburg (belastingadvies) zijn ten laste gebracht van ZON, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW.

	Accountants	Overige netwerk	Totaal 2019	Totaal 2018
Controle jaarrekening	120	0	120	115
Andere controle opdrachten	31	0	31	85
Fiscaal advies	0	80	80	99
	151	80	231	299

De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2019 (2018) hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2019 (2018), ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2019 (2018) zijn verricht.

Venlo, 19 mei 2020

Ondertekening door het Bestuur van de Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging ZON U.A.:

G.C. Hoeijmakers	P.J. van Bree
L.L.A.M. Geurts	S.C. van der Burg

3 Overige gegevens

3.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Algemene Ledenvergadering van Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging Zuidoost-Nederland U.A.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2019 van Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging Zuidoost-Nederland U.A. te Venlo gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging Zuidoost-Nederland U.A. per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

- De jaarrekening bestaat uit:
1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2019;
 2. de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2019;
 3. het geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2019;
 4. het geconsolideerde overzicht totaalresultaat over 2019; en
 5. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’. Wij zijn onafhankelijk van Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging Zuidoost-Nederland

U.A. zoals vereist in de Wet toezicht accountant-sorganisaties (Wta), in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benadrukking van de inschatting van de gevolgen van de Corona-crisis
Wij vestigen de aandacht op het onderdeel ‘Gebeurtenis na balansdatum’ van de toelichting op de jaarrekening waarin het bestuur van Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging Zuidoost-Nederland U.A. toelicht wat haar inschatting is ten aanzien van de gevolgen van de Corona-crisis op Koninklijke Coöperatieve Telersvereniging Zuidoost-Nederland U.A. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen

vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening.
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.
Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de coöperatie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.
Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.
Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.
Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.
De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

- Onze controle bestond onder andere uit:
- het identificeren en inschatten van de risico’s dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico’s bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controleinformatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstel-

- len van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrolle. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 19 mei 2020

Mazars Accountants N.V.
J.A. Viskil RA

3.2 Statutaire bepaling inzake resultaatbestemming (artikel 22 Statuten)

Blijkt uit de exploitatierekening over enig boekjaar, nadat deze is belast met de door het bestuur noodzakelijk geachte afschrijvingen en voorzieningen, dat een voordelig saldo is behaald, dan kan dit, voor zover dit niet op voorstel van het bestuur door de algemene vergadering wordt toegevoegd aan de reserves als bedoeld in artikel 23 en/of besteed voor het doen van extra afschrijvingen, op voorstel van het bestuur door de algemene vergadering worden bestemd tot uitkering aan de leden.

De algemene vergadering bepaalt op voorstel van het bestuur of, op welke wijze en in welke verhouding de leden gerechtigd zijn tot uitkeringen zoals bedoeld in de vorige zin (artikel 22 lid 1 van de Statuten van Coöperatieve Telersvereniging ZON).

Blijkt uit de exploitatierekening over enig boekjaar dat een nadelig saldo is behaald, dan wordt, tenzij en voor zover de algemene vergadering op voorstel van het bestuur besluit het nadelige saldo van de exploitatierekening geheel of gedeeltelijk te dekken uit de reserves en/of geheel of gedeeltelijk over te schrijven naar de rekening van het volgende boekjaar, het nadelig saldo of het resterende gedeelte daarvan bij wijze van bijzondere heffing omgeslagen over de leden op zodanige wijze als op voorstel van het bestuur wordt bepaald door de algemene vergadering (artikel 22 lid 3 van de Statuten van Coöperatieve Telersvereniging ZON).